

การวิเคราะห์ผลกระทบเชิงสวัสดิการสังคมจาก
มาตรการกำหนดสัดส่วนโควตานำเข้านมผงพร้อมมันเนย์ในประเทศไทย

นางสาวปิยะมาศ ชันติพงษ์
รหัส 4620322021

ภาคนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548

บทคัดย่อ

หัวข้อภาคนิพนธ์: การวิเคราะห์ผลกระทบเชิงสวัสดิการสังคมจาก
มาตรการกำหนดสัดส่วน โควตาน้ำเข้านมผงพร้อมมันเนยในประเทศไทย

ชื่อผู้เขียน : นางสาวปิยะมาศ ชันติพงษ์

คณะ : พัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

หลักสูตร : เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร.วิชัย ตรงค์พันธุ์

ปีการศึกษา : 1/2548

ตั้งแต่ปี 2525 ที่เกิดวิกฤตทางการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไม่สามารถขายน้ำนมดิบได้ ทั้งที่ความต้องการใช้น้ำนมดิบในประเทศมีมากกว่าที่เกษตรกรผลิตได้ มาตรการหนึ่งที่รัฐนำมาแทรกแซงให้การช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้แก่ การกำหนดสัดส่วน โควตาน้ำเข้านมผงพร้อมมันเนยซึ่งสามารถนำมาผลิตเป็นน้ำนมกินรูปที่ราคาถูกและทดแทนน้ำนมดิบได้อย่างสมบูรณ์ แต่มาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรในการผลิตน้ำนมดิบในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพที่ลดลง อีกทั้งเป็นการผลักภาระให้ผู้บริโภคซื้อนมในราคาที่สูง ทำให้มีแรงจูงใจในการบริโภคลดลง ทั้งที่ประเทศไทยยังสามารถขยายการบริโภคนมได้อีกมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ

ภาคนิพนธ์นี้ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการกำหนดสัดส่วน โควตาน้ำเข้านมผงพร้อมมันเนย โดยวัดผลกระทบที่สังคมสูญเสียไปจากมาตรการดังกล่าวโดยการคำนวณสวัสดิการที่สูญเสียของผู้บริโภค (Consumer Deadweight Loss) และประสิทธิภาพที่สูญเสียจากการผลิต (Efficiency Loss) โดยใช้ค่าเฉลี่ยของปริมาณและราคาในปี 2526 – 2541 และ ค่าเฉลี่ยของปริมาณและราคาในปี 2542 - 2546 และปริมาณและราคาในปี 2547 เปรียบเทียบให้เห็นถึงผลกระทบของสวัสดิการที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาอุปสงค์และอุปทานน้ำนมดิบในประเทศจากงานวิจัยที่มีการศึกษาของไพโรจน์ (2543) และ เกียรติศักดิ์ (2538) มีค่าเท่ากับ $-0.758 (E_1)$ และ $2.2626 (E_2)$ ตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่าในกรณีปี 2526 – 2541 มีค่าสวัสดิการที่สูญเสียของผู้บริโภค เท่ากับ 85.25 ล้านบาท ค่าประสิทธิภาพที่สูญเสียจากการผลิตน้ำนมดิบในประเทศเท่ากับ 356.60 ล้านบาท ดังนั้นค่าความสูญเสียรวมเท่ากับ 441.85 ล้านบาท ในกรณีปี 2542 – 2546 มีค่าสวัสดิการที่สูญเสียของผู้บริโภค เท่ากับ 78.07 ล้านบาท ค่าประสิทธิภาพที่สูญเสียจากการผลิตน้ำนมดิบในประเทศ เท่ากับ 279.49 ล้านบาท ดังนั้นค่าความสูญเสียรวมเท่ากับ 357.56 ล้านบาท และปี 2547 มีค่าสวัสดิการที่สูญเสียของผู้บริโภค

เท่ากับ 31.05 ล้านบาท ค่าประสิทธิภาพที่สูญเสียจากการผลิตน้ำมันดิบในประเทศ เท่ากับ 179.78 ล้านบาท ดังนั้นค่าความสูญเสียรวมเท่ากับ 210.83 ล้านบาท จากค่าเฉลี่ยข้างต้นจะเห็นว่าค่า สวัสดิการที่สูญเสียของผู้บริโภค และค่าประสิทธิภาพที่สูญเสียจากการผลิตน้ำมันดิบในประเทศ มีแนวโน้มลดลง ทำให้ค่าความสูญเสียรวมลดลงด้วย แต่สัดส่วนของค่าสวัสดิการที่สูญเสียของผู้บริโภค ต่อค่าความสูญเสียรวม มีค่าเท่ากับร้อยละ 19 และ 22 ในปี 2526-2541 และ ปี 2542- 2546 ตามลำดับและลดลงในปี 2547 ซึ่งเท่ากับร้อยละ 15 ในส่วนของสัดส่วนประสิทธิภาพที่สูญเสียจากการผลิต ต่อค่าความสูญเสียรวม มีค่าเท่ากับร้อยละ 81 และ 78 ในปี 2526-2541 และ ปี 2542- 2546 ตามลำดับ และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในปี 2547 เท่ากับร้อยละ 85 ซึ่งแสดงว่าประสิทธิภาพในการผลิตน้ำมันดิบในประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับน้ำมันดิบรูปจากต่างประเทศยังต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดความสูญเสียจากการผลิตน้ำมันดิบในประเทศ ซึ่งไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ

ดังนั้นถ้าประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิก WTO มีการเปิดการค้าเสรีอย่างสมบูรณ์ในอนาคต อุตสาหกรรมเกษตรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศที่ผลิตน้ำมันดิบอาจได้รับผลกระทบจากการแข่งขันในเรื่องราคาของน้ำมันดิบรูปจากต่างประเทศซึ่งมีราคาถูกกว่า ดังนั้นรัฐบาลควรหามาตรการส่งเสริม หรือช่วยเหลือเกษตรกรในประเทศให้มีต้นทุนในการผลิตน้ำมันดิบที่ต่ำลง พัฒนาการเลี้ยงโคนมให้มีการจัดการที่เป็นระบบและมีมาตรฐานเพื่อให้ได้น้ำมันที่มีคุณภาพและปริมาณที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้มีประสิทธิภาพในการผลิตน้ำมันดิบที่สูงขึ้น สามารถแข่งขันกับน้ำมันดิบรูปจากต่างประเทศและจูงใจให้ผู้บริโภคในประเทศบริโภคผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตจากน้ำมันดิบในประเทศมากขึ้นด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโท คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบคุณ ดร.วิชัย ตรงค์พันธ์ เป็นอย่างสูงที่ให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และขอขอบคุณ คุณสินชัย เรืองไพบุลย์ กองส่งเสริมปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ ที่ให้ความช่วยเหลือ ตอบข้อซักถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง รวมถึงเจ้าหน้าที่กรมเศรษฐกิจการเกษตรที่กรุณาให้ข้อมูล ตลอดจนเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจและให้ข้อมูลเพิ่มเติม จนกระทั่งภาคนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ความดีที่เกิดขึ้นจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศให้กับบิดา มารดา ครูและอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ประสิทธิ์ความรู้ให้ข้าพเจ้า

นางสาวปิยะมาศ ชันติพงษ์

	หน้า
บทคัดย่อ	
กิตติกรรมประกาศ	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1 - 4
1.2 คำถามงานวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 นิยามศัพท์	6 - 7
1.7 วิธีการศึกษา	8
บทที่ 2 แนวคิดทางทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรม	
2.1 การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วน (Partial Equilibrium Analysis)	9 - 12
2.2 การประมาณค่าความยืดหยุ่นราคาอุปสงค์และ อุปทานน้ำนมดิบภายในประเทศ	12 - 13
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
บทที่ 3 ลักษณะทั่วไปของการผลิตน้ำนมดิบ และ โครงสร้างอุตสาหกรรมนมพร้อมดื่ม	
3.1 ลักษณะทั่วไปของการผลิตน้ำนมดิบ	15 - 20
3.2 ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมนมพร้อมดื่มในประเทศ	21 - 22
บทที่ 4 นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับน้ำนมดิบและ อุตสาหกรรมนมพร้อมดื่ม	
4.1 นโยบายด้านการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม	23
4.2 นโยบายด้านกรนำเข้าและการกำหนดโควตาและภาษีนำเข้า	23 - 25
4.3 มาตรการส่งเสริมรณรงค์การบริโภคและนม โครงการนมโรงเรียน	26 - 28
4.4 มาตรการอุดหนุนอื่น	28
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์การสูญเสียสวัสดิการรวมของสังคมจากการใช้ มาตรการกำหนดโควตานำเข้า	29 - 30
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	31
บรรณานุกรม	32 - 33
ภาคผนวก ก ข้อมูลและค่าเฉลี่ยที่ใช้ในการคำนวณ	ap-1 34 - 37
ภาคผนวก ข ประกาศกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับนมและผลิตภัณฑ์นม	ap-2 38 - 47